

**KONCEPCE SPRÁVY, ÚDRŽBY
A ROZVOJE VEŘEJNÉ ZELENĚ
NA ÚZEMÍ STATUTÁRNÍHO
MĚSTA BRNA**

Koncepce správy, údržby a rozvoje veřejné zeleně na území statutárního města Brna

1	Úvod	3
1.1	Identifikační údaje	3
2	Předmět zakázky.....	4
3	Analytická část.....	5
3.1	Výchozí podklady	5
3.2	Legislativní rámec	5
3.2.1	Zákony	5
3.2.2	Normy	5
3.3	Historie zajišťování správy a údržby zeleně v Brně od 19. století	5
3.4	Základní pojmy	7
3.4.1	Kategorie městské zeleně	7
3.4.2	Intenzitní třídy údržby	8
3.5	Vymezení řešeného území	8
3.6	Přehled správců zeleně na území statutárního města Brna	9
3.7	Analýza současného stavu péče o zeleň.....	11
3.7.1	Výměra zeleně	12
3.7.2	Podklady pro správu a údržbu	13
3.7.3	Chybějící podklady	14
3.7.4	Problémy při správě a údržbě zeleně	14
3.7.5	Intenzitní třídy údržby zeleně	18
3.7.6	Přehled prováděných prací.....	19
3.7.7	Firmy provádějící údržbu zeleně	20
4	Návrhová část.....	22
4.1	Návrh optimálního systému zajišťování správy veřejné zeleně.....	22
4.1.1	Evidence.....	22
4.1.2	Kompetence.....	22
4.1.3	Majetkoprávní vztahy.....	23
4.1.4	Koordinace	23
4.1.5	Odbornost	23
4.1.6	Koncepce.....	23

4.2	Optimální technologický postup údržby v jednotlivých intenzitních třídách	25
4.2.1	Stromy	25
4.2.2	Keře	25
4.2.3	Travnaté plochy	25
4.2.4	Záhony	25
4.3	Optimální výše vynaložených finančních nákladů u jednotlivých intenzitních tříd.....	32
4.3.1	Stromy	32
4.3.2	Keře	32
4.3.3	Záhony	32
4.4	Návrhy rozvoje jednotlivých vegetačních prvků a rozvoje systému veřejné zeleně	32
4.4.1	Stromy	32
4.4.2	Keře	34
4.4.3	Záhony	35
4.4.4	Travnaté plochy	36
4.5	Rozvoj systému.....	38
4.6	Závěrem.....	39

1 Úvod

1.1 Identifikační údaje

Objednatel:	Statutární město Brno
Adresa:	Dominikánské náměstí 1, 602 00 Brno
Zastoupené:	primátorem Ing. Petrem Vokřálem
IČ:	44992785
Zhotovitel:	Atregia s.r.o.
Adresa:	Šebrov 215, 679 22 Šebrov – Kateřina
Kancelář:	Milady Horákové 50, 602 00 Brno
IČ:	02017342
DIČ:	CZ 02017342
Bankovní spojení:	Fio banka, a.s. č. ú. 2100462439/2010
Statutární orgán:	Ing. Martina Vokřálová Trnková - jednatelka společnosti
Datum:	červen – listopad 2017
Vypracoval:	Ing. Yvona Lacinová Ing. Barbora Májková Mgr. Martin Dvořák Ing. Pavla Kratochvílová Ing. Lenka Požárová

2 Předmět zakázky

Předmětem zakázky je zpracování koncepce správy, údržby a rozvoje veřejné zeleně na území statutárního města Brna. Toto dílo bude sloužit jako nástroj pro zajišťování optimální správy a údržby veřejné zeleně na celém území statutárního města Brna a stanoví směry jejího možného rozvoje.

Cílem koncepce je:

- analyzovat současný stav správy a údržby zeleně
- vyhodnotit zjištěné problémové oblasti
- navrhnout optimální systém správy a údržby veřejné zeleně
- navrhnout možnosti alternativního řešení veřejné zeleně, zejména v uličních prostorech
- vytvořit podklad pro správce zeleně pro zajištění řádné a efektivní péče o zeleň v jednotlivých městských částech
- sjednocení úrovně správy a údržby veřejné zeleně statutárního města Brna

Řešené území zahrnuje všech 29 brněnských městských částí. Nejvyšším orgánem v samosprávné činnosti města je Zastupitelstvo města Brna a nejvyšším orgánem v samosprávné činnosti městské části je zastupitelstvo městské části.

Vnitřní poměry ve věci správy města upravuje Statut města Brna. Jedná se o obecně závaznou vyhlášku statutárního města Brna č. 20/2001, která mimo jiné vymezuje kompetence města a městských částí v jednotlivých oborech činností v oblasti státní správy a samosprávy, tedy i správy a údržby zeleně.

3 Analytická část

3.1 Výchozí podklady

- Technicko - hospodářské ukazatele – orientační THU pro optimální a minimální údržbu zeleně (VÚOZ Průhonice 1992)
- Zakládání a péče o vybrané vegetační prvky – Ing. Marek Hamata a kol., ČZU Praha, 2014
- Obecně závazná vyhláška č.15/2007 o ochraně zeleně v městě Brně a její dodatky č.3/2012, č.10/2014

3.2 Legislativní rámec

3.2.1 Zákony

- zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny
- zákon č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči
- zákon č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu

3.2.2 Normy

- ČSN 83 9001 Sadovnictví a krajinářství - Terminologie - Základní odborné termíny a definice
- ČSN 83 9011 Technologie vegetačních úprav v krajině - Práce s půdou
- ČSN 83 9021 Technologie vegetačních úprav v krajině - Rostliny a jejich výsadba
- ČSN 83 9031 Technologie vegetačních úprav v krajině - Trávníky a jejich zakládání
- ČSN DIN 18035-2 Sportovní hřiště - Část 2: Závlaha trávníkových a mlatových ploch
- ČSN DIN 18035-4 Sportovní hřiště - Část 4: Trávníkové plochy
- ČSN 83 9041 Technologie vegetačních úprav v krajině - Technicko-biologické způsoby stabilizace terénu - Stabilizace výsevy, výsadbami, konstrukcemi ze živých a neživých materiálů a stavebních prvků, kombinované konstrukce
- ČSN 83 9051 Technologie vegetačních úprav v krajině - Rozvojová a udržovací péče o vegetační plochy
- ČSN 83 9061 Technologie vegetačních úprav v krajině - Ochrana stromů, porostů a vegetačních ploch při stavebních pracích
- standardy péče o přírodu a krajinu:
- SPPK A02001:2013 Výsadba stromů
- SPPK A02002:2015 Řez stromů
- SPPK A02003:2014 Výsadba a řez keřů a lián
- SPPK A01002:2017 Ochrana dřevin při stavební činnosti

3.3 Historie zajišťování správy a údržby zeleně v Brně od 19. století

Historie zajišťování správy a údržby zeleně by zasluhovala podrobnější zpracování, které ale není předmětem této koncepce a měl by se jí věnovat odborný historik – archivář, orientovaný na výkon veřejné správy. Archiv zeleně Brna se ztratil za války a informace týkající se veřejné zeleně jsou velmi kusé. Podrobné stavebně historické průzkumy jsou zpracovány pro nejvýznamnější brněnské parky - Denisovy sady, park Lužánky, park Špilberk a park na Kolišti. Dějinami zeleně Brna se zabývá publikace „Historický vývoj zeleně v městě Brně“ (EMODIOVÁ, R. 1983). Je zaměřená na historii od

13. století do 80. let 20. století. Zkoumá postupný vývoj zeleně od vinic v podhradí přes zřizování veřejných sadů na místě bývalých hradeb až po sídlištní zeleň. Podrobně se zabývá historií Lužánek, zmiňuje i vývoj dalších parků (Koliště, Špilberk) a městské zeleně všeobecně. Podrobnější přehled o dřevinách, rostoucích v Brně uvádí Josef Příbyl v publikaci Galerie brněnských stromů (OŽP MMB, Brno, 1998).

V historii vývoje Brna jako pevně ohrazeného města nebyl dlouho prostor pro vznik veřejně přístupné zeleně. Zahrady soukromé (u sídel šlechty, klášterů) se však spolu s dalšími nezastavěnými plochami ve městě, udržovanými například z důvodů obranných, staly základem dnešních nejvýznamnějších veřejných zelených prostorů v Brně. Základním impulsem této proměny bylo rozhodnutí Františka Josefa I. z roku 1852 zbavit Brno obranné úlohy, kterou dlouho plnilo v rámci Habsburské monarchie, a také zpřístupnění mnohých zahrad soukromých. Jeden z nejvýznamnějších brněnských parků Lužánky vznikl, když byla rozlehlá jezuitská zahrada r. 1788 otevřena veřejnosti. Příkladem prostor dlouhodobě držných pod vojenskou správou a následně proměněných ve významné zelené plochy jsou Koliště (Park na Kolišti), odlesněné svahy Špilberku (Park Špilberk), vojenská cvičiště (dnešní Björnsonův sad), skladiště a ubytovny vojáků (Park Kraví hora) nebo kasárna (Park Šelepka). Zrušení hradeb umožnilo vznik městské okružní třídy s navázanými významnými zelenými veřejnými prostory (Moravské náměstí, Koliště, předprostor Janáčkova divadla, ulice Joštova a Husova). Dále byly na veřejně přístupné zelené plochy (parky) přeměňovány také hřbitovy. Tak vznikly Schreberovy zahrádky a Tyršův sad.

Podrobnější informace o vývoji veřejné zeleně a její správě jsou v dostupných materiálech zmíněny jen okrajově. Např. Kuča (Brno – vývoj města, předměstí a připojených vesnic) uvádí, že podnětem pro úpravu prostorů po bastionovém pásu byl Plán pro budoucí úpravu a okrašlení města Brna, jehož vypracování nařídil roku 1828 místodržitel Karel hrabě Ignazi. Dále je zde zmíněno, že správu Lužánek převzali roku 1838 zemští stavové. V popisu urbanistického vývoje města je polovina 19. století uvedena jako doba, kdy bylo zřizování sadů v Brně chápáno také jako ozdravný moment s ohledem na nezdravé prostředí továrního města.

Významným krokem pro nové parky a stromořadí bylo v r. 1830 nařízení gubernálního presidia o městských okrašlovacích komisích a fondech. Do fondů přispívali dobrovolní dárci a byly tam převáděny i pokuty za přestupky občanů. Z fondů byly kupovány stromy, zakládány cesty apod. Okrašlovací spolky jako občanské iniciativy hojně vznikaly až v 60. -80. letech 19. století. Brněnský okrašlovací spolek, který vznikl roku 1878 a byl intenzivně podporovaný brněnským starostou Christianem d'Elvertem, stál u zrodu např. parku na kopci pod pevností Špilberkem, dnešního Wilsonova lesa v Žabovřeskách, parku na Kraví hoře a mnoha alejí v ulicích a solitérních stromů na veřejných prostranstvích.

Úpravy zeleně na okružní třídě a na parku Špilberk bylo řízené ředitelstvím veřejné zeleně (ustaveným roku 1863) pod vedením městského zahradníka Antonína Šebánka. Zajímavostí je, že materiál na výsadbu poskytovali často místní významné podnikatelé, šlechtici, ale i obyčejní občané.

Konec 19. století znamenal hospodářskou krizi, která se negativně podepsala také na stavu veřejné zeleně. Během První světové války došlo ke značnému úpadku městských sadů. Ale již v letech 1919-1922 byly znovu upraveny sady na Kolišti, Komenském náměstí, náměstí 28. října a v Pisárkách. Sázely se další stromové aleje. Od roku 1949, kdy přechází veřejná zeleň pod správu Zahradnického podniku města Brna, se péče o plochy veřejné zeleně omezuje převážně na úpravu stávajících ploch. Rozlohou významné zelené plochy vznikají ve druhé polovině 20. století v nových sídlištních (např. Lesná, Juliánov, Žabovřesky).

Do roku 1993 byla hlavním správcem ploch veřejné zeleně Správa veřejného majetku – útvar veřejné zeleně. Od roku 1993 je jednotčím garantem péče o městskou zeleň na úrovni Magistrátního města Brna oddělení ochrany a tvorby zeleně na odboru životního prostředí. Tento útvar plní funkci metodického odborného garanta, který zajišťuje:

- tvorbu a koncepci systému městské zeleně v návaznosti na Územní plán města Brna a Generel zeleně
- dohled metodického charakteru nad objekty a plochami veřejné zeleně z hlediska odborného garanta na území města.
- budování, rekonstrukce, obnovu, rozvoj a údržbu Územního systému ekologické stability (ÚSES) na území města, následnou správu a údržbu těchto ploch
- přípravu technických a evidenčních podkladů pro realizaci majetkoprávních vztahů za účelem majetkoprávního vypořádání a tvorby ÚSES.

3.4 Základní pojmy

Obecně se „zeleň“ rozděluje podle umístění, funkce a typu na zeleň funkčně samostatnou (krajinnou nebo městskou) a zeleň, která je součástí stavebních ploch. Zpracovávaná koncepce je zaměřena na správu a údržbu ploch městské zeleně.

Dle vyhlášky č. 15/2007 o ochraně zeleně v městě Brně je pojem zeleň definován jako „*soubor funkčních prvků buď přirozených nebo uspořádaných podle zahradně-krajinářské tvorby do menších či větších, zpravidla více funkčních kompozic, které utvářejí nebo doplňují dané prostředí. Funkční prvky jsou živé a neživé, přírodní či umělé*“.

Prvky živé jsou zejména stromy, keře, travníkové a květinové plochy a podobně, rostoucí buď jednotlivě nebo v ucelených souborech v přirozeném prostředí nebo v substrátech oddělených od přirozeného prostředí jakoukoli stavební konstrukcí.

Prvky neživé přírodní jsou voda a přírodní útvary (skály, strže, terénní modelace apod.)

Prvky neživé umělé jsou stavební prvky a umělecká díla (cesty, mosty, terasy, zdi, altány, veřejná hřiště, vodní díla, památníky, sochy apod.) a vybavenost, která slouží k užívání a ochraně zeleně (lavičky, herní zařízení, koše na odpadky, informační systémy, stavební konstrukce nebo mobilní nádoby sloužící růstu živých prvků, osvětlení apod.).

3.4.1 Kategorie městské zeleně

Plochy zeleně lze třídit podle mnoha různých hledisek, například podle urbanistických funkcí, podle přístupnosti veřejnosti, podle náročnosti na údržbu a podobně. Městská zeleň označuje typ zeleně z hlediska funkčního a územního, nikoli majetkového.

Z hlediska funkce lze městskou zeleň rozdělit do následujících kategorií:

- **parky** – definovány jako souvislé, sadovnický upravené plochy s výměrou alespoň 0,5 ha při minimální šířce 25 metrů s převažující funkcí rekreační
- **rekreační zeleň** – rekreační areály, hřiště, koupaliště, pláže a podobně
- **ostatní městská zeleň** – parkově upravená veřejná prostranství, parčíky, nároží, plochy před veřejnými budovami, izolační a ochranná zeleň a podobně
- městská **stromořadí** – liniové výsadby stromů, které nejsou součástí jiných zelených ploch
- **hřbitovní zeleň**

- zeleň pro **individuální rekreaci** – zahrádkářské a chatové oblasti
- Další kategorie zeleně jsou součástí stavebních ploch. Jedná se o **zeleň u obytné zástavby** (zahrady rodinných domů, vnitrobloky, obytné soubory – tj. sídlištní zeleň),
- **zeleň v areálech** školních a zdravotnických zařízení
- **zeleň v areálech** obchodních, administrativních,
- **solitérní stromy** – zejména památné stromy chráněné dle Zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Z hlediska režimu přístupnosti je městská zeleň:

- **veřejná** – veškerá zeleň veřejnosti časově stále nebo omezeně přístupná
- **vyhrazená** – přístupná určité části uživatelů (návštěvníků) stále nebo omezeně
- **soukromá** – nepřístupná veřejnosti

Předmětem díla je pouze veřejná zeleň, okrajově může být řešena vyhrazená zeleň. Soukromá zeleň není předmětem řešení. Její správu a údržbu řeší soukromí vlastníci.

3.4.2 Intenzitní třídy údržby

Údržba zeleně je soubor pravidelně se opakujících prací, zásahů a úkonů, kterými je zeleň pěstována na trvalém stanovišti. Podle nároků na údržbu jsou plochy zeleně rozděleny do intenzitních tříd. Pro zařazení do jednotlivých tříd je nejdůležitějším ukazatelem poloha plochy (například vůči středu města nebo vůči ostatním plochám), její výměra a celková atraktivita. Počet intenzitních tříd není stanoven žádnou metodikou a jejich počet je různý. V databázi odboru městské informatiky města Brna je možnost členění údržby ploch zeleně do pěti intenzitních tříd.

- 1. intenzitní třída představuje nejintenzivněji udržované reprezentační plochy (zeleň na náměstích, u významných budov, centrální parky apod.),
- 2. intenzitní třída zahrnuje plochy silně zatěžované, se zvýšenou pravidelnou údržbou
- 3. intenzitní třída značí málo udržované plochy
- 4. intenzitní třída značí extenzivně udržované plochy
- 5. intenzitní třída značí neudržované nebo příležitostně udržované plochy.

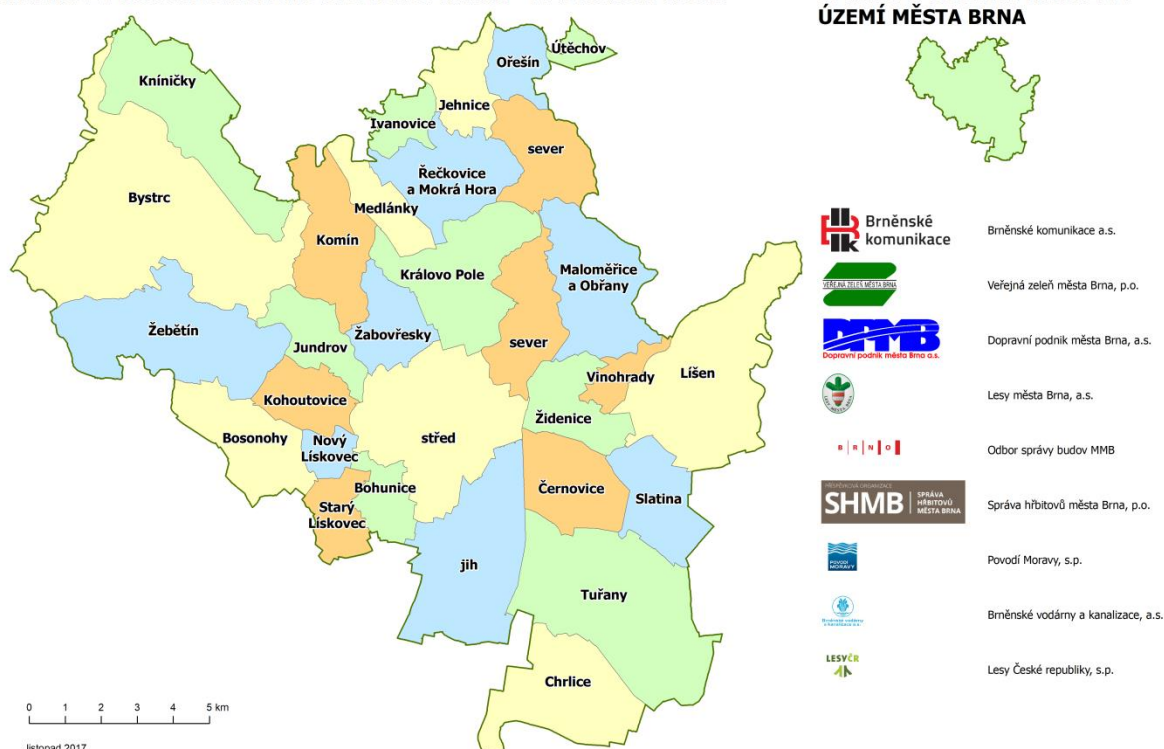
Jedním z cílů koncepce je definovat četnost údržbových zásahů pro jednotlivé prvky zeleně v daných intenzitních třídách.

3.5 Vymezení řešeného území

Rozsah řešeného území je dán územím všech 29 městských částí Statutárního města Brna. Jedná se o MČ Bohunice, Bosonohy, Bystrc, Černovice, Chrlice, Ivanovice, Jehnice, Jih (k.ú. Dolní Heršpice, Horní Heršpice, Komárov, Přízřenice, část Trnitá), Jundrov, Kníničky, Kohoutovice, Komín, Královo Pole, Líšeň, Maloměřice a Obřany, Medlánky, Nový Lískovec, Ořešín, Řečkovice a Mokrá Hora, Sever (k.ú. Husovice, Lesná, Soběšice, část Černá Pole, Zábřovice), Slatina, Starý Lískovec, Střed (k.ú. Staré Brno, Stránice, Štýřice, Veveří, část z k.ú. Černá Pole, Pisárky, Trnitá, Zábřovice), Tuřany, Útěchov, Vinohrady, Žabovřesky, Žebětín, Židenice.

KONCEPCE SPRÁVY A ÚDRŽBY ZELENĚ STATUTÁRNÍHO MĚSTA BRNA HRANICE PŮSOBNOSTI JEDNOTLIVÝCH SPRÁVCŮ - MĚSTSKÝCH ČÁSTÍ

SPRÁVCI PŮSOBÍCÍ NA CELÉM ÚZEMÍ MĚSTA BRNA

Obr 1 Hranice řešeného území a působnosti jednotlivých správců

3.6 Přehled správců zeleně na území statutárního města Brna

Péče o zeleň je dle zákona o obcích plně v pravomoci obce (statutárního města Brna). Péče o zeleň zahrnuje následující nezbytné činnosti:

- ochranu zeleně a jejich životních podmínek
- rozvoj zeleně (konceptci, projekci, realizaci)
- údržbu ploch zeleně
- evidenci ploch zeleně
- kontrolní činnost, legislativa

Pro zabezpečení optimálního plnění všech funkcí městské zeleně je nezbytné zajištění její odborné a pravidelné údržby jednotlivými správci ploch zeleně. V současnosti na území města Brna o zeleň pečují následující správci:

1) Městské části

V souladu se Statutem města Brna zajišťují městské části správu a údržbu veřejně, omezeně přístupných a volných ploch. Zajišťují údržbu všech ploch zeleně na území městské části, které jsou ve vlastnictví statutárního města Brna a nemají určeného jiného správce.

2) Veřejná zeleň města Brna, p.o.

Veřejná zeleň města Brna p.o. byla zřízena roku 1995 jako příspěvková organizace rozhodnutím zastupitelstva Města Brna. Tato organizace má obecně prospěšné poslání spočívající zejména v udržování, rekonstrukci a zlepšování stavu veřejné zeleně celoměstského významu. Garantuje zajištění odborné péče a iniciuje potřebné zásahy do této zeleně, včetně rekonstrukcí. Hlavní činností organizace je:

- správa, zakládání, rekonstrukce a údržba parků celoměstského významu (Lužánky, Tyršův sad, park Koliště za Domem umění, Denisovy sady, Studánka, Špilberk, Wilsonův les)
- správa, zakládání, rekonstrukce a údržba stromořadí a mobilní zeleně na celém území města (dle dostupných údajů eviduje k 31. 12. 2014 celkem 17 367 stromů).
- správa a údržba vodních prvků včetně příslušenství a správa a údržba toku Ponávka v délce 2,3 km, od roku 2007 spravuje také vodní prvky.

3) Brněnské komunikace, a.s.

Spravují silniční zeleň. Silniční zeleň je definována jako plocha zeleně sevřená mezi komunikačními plochami (komunikace, chodník, parkoviště atd.). V Brně se jedná o následující typy komunikací s různými správci.

Tab 1. Typy komunikací a jejich správci.

Typ komunikace	Vlastník	Majetkový správce	Silniční správní úřad	Zimní údržba + 2x čištění: jaro, podzim	Čištění vozovek během roku	Výměra silniční zeleně
silnice I. třídy	ČR	ŘSD	OD JmK	BKOM	MČ	43 ha
silnice II. + III. tř.	JMK	SÚS	OD MMB	BKOM	MČ	23 ha
MK dopravně významné (ZÁKOS)	SMB	BKOM	OD MMB	BKOM	MČ	220 ha
MK ostatní	SMB	BKOM	ÚMČ	MČ	MČ (bloková čištění)	
účelové komunikace	SMB	MČ	ÚMČ	MČ	MČ	

4) Odbor správy budov MMB

Zajišťuje správu a údržbu ploch zeleně ve vlastnictví statutárního města Brna, které jsou odboru předány prostřednictvím ODM MMB.

5) Dopravní podnik města Brna, a.s.

Spravuje a udržuje zeleň podél tramvajových těles

6) Správa hřbitovů města Brna, p.o.

7) Správci vodních toků včetně břehových porostů

Konkrétně se jedná o Povodí Moravy, s.p., Lesy České republiky s.p., Brněnské vodárny a kanalizace, a.s.

Kromě těchto správců se o některé plochy vodních toků včetně břehových porostů starají městské části, na jejichž katastru se nachází.

8) Lesy města Brna, a.s.

Kromě péče o lesní pozemky ve vlastnictví statutárního města Brna spravují také zeleň ve vlastnictví statutárního města Brna, například pozemky kolem Brněnské přehrady, retenční nádrž na Medláneckém potoce a záchytný poldr v Bosonohách.

3.7 Analýza současného stavu péče o zeleň

Analýza současného stavu péče o zeleň v jednotlivých městských částech a nejvýznamnějšími dalšími správci proběhla formou dotazníků nebo osobních pracovních schůzek. Zjišťovány byly následující údaje:

- výměra zeleně ve správě dané MČ nebo správce
- podklady, které mají k dispozici pro správu a údržbu zeleně
- podklady, které danému správci chybí nebo by je pro svou práci potřebovali
- programové prostředí, ve kterém spravují data, kolik uživatelů s daty pracuje
- počet zaměstnanců, kteří mají na starosti správu zeleně
- kteří další správci na území dané MČ zeleň spravují
- problémy, s kterými se nejčastěji při správě a údržbě zeleně setkávají

Při osobních schůzkách nebo v druhém dotazníku, cíleném na vlastní údržbu zeleně bylo zjišťováno následující:

- do kolika intenzitních tříd jsou děleny plochy pro údržbu zeleně
- jaké práce a v kolika opakováních provádí v dané intenzitní třídě
- kolik firem provádí údržbu v MČ
- na jak dlouhou dobu je uzavřena smlouva s dodavatelem prací a jak často se dodavatel mění
- jaké další práce provádí dodavatelská firma kromě údržby zeleně
- vyzkoušel správce zeleně nějakou novou technologii

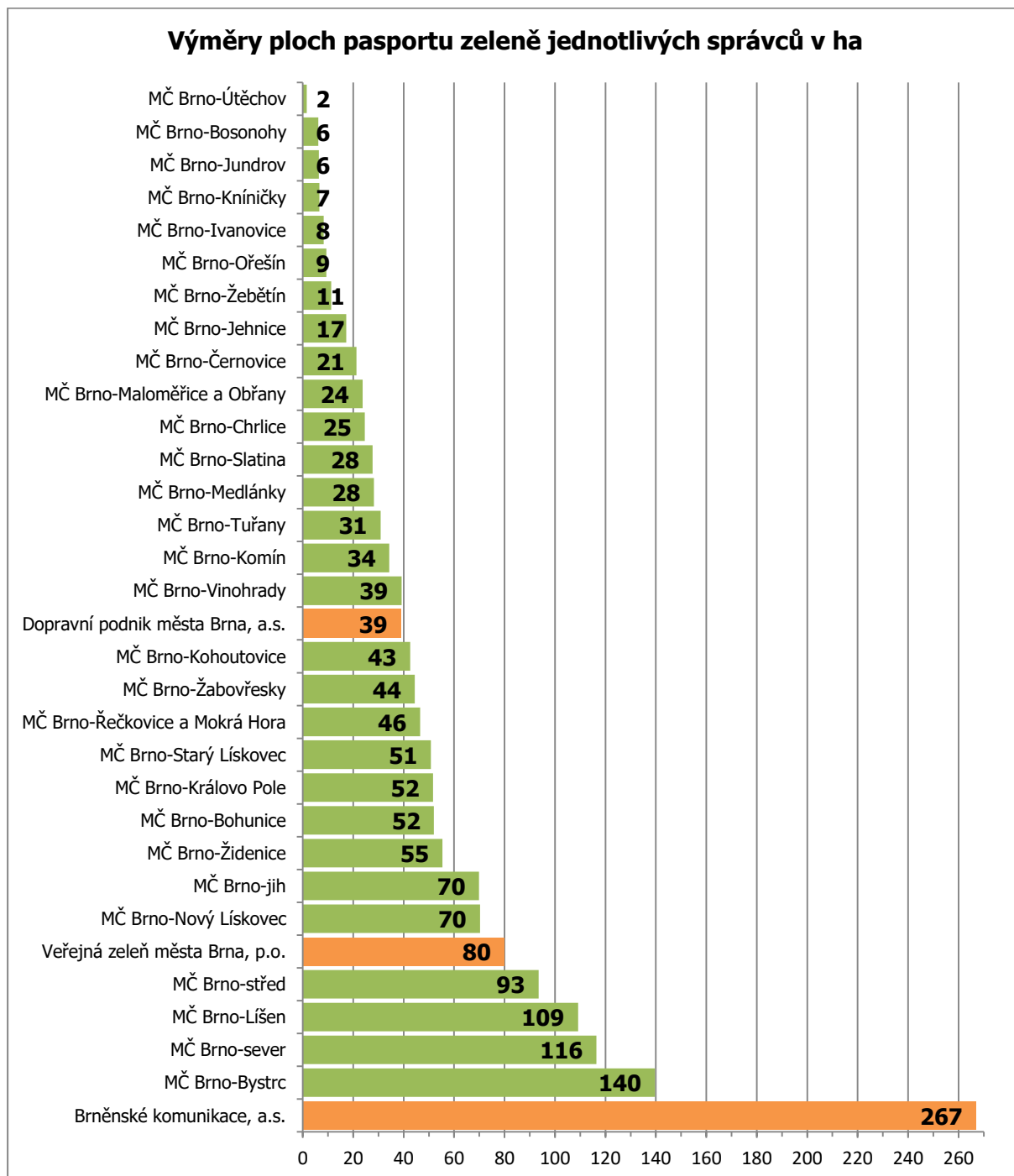
The image shows a screenshot of an online questionnaire interface. At the top, there are two tabs: 'OTÁZKY' (Questions) and 'ODPOVĚDI' (Answers), with a counter '23' next to 'ODPOVĚDI'. The main title of the questionnaire is 'Koncepce zeleně'. Below the title, there is a section for 'Popis formuláře' (Form description). The first question is 'Vaše jméno:' (Your name:), followed by a three-dot menu icon and a red asterisk indicating a required field. Below this is a text input field with the placeholder 'Text stručné odpovědi' (Text of a brief answer). The second question is 'Městská část: *' (Municipal part: *), also with a red asterisk, followed by another text input field with the placeholder 'Text stručné odpovědi'.

Obr 2 Ukázka Internetového dotazníku

Získané údaje jsou uvedeny v následujících přehledech:

3.7.1 Výměra zeleně

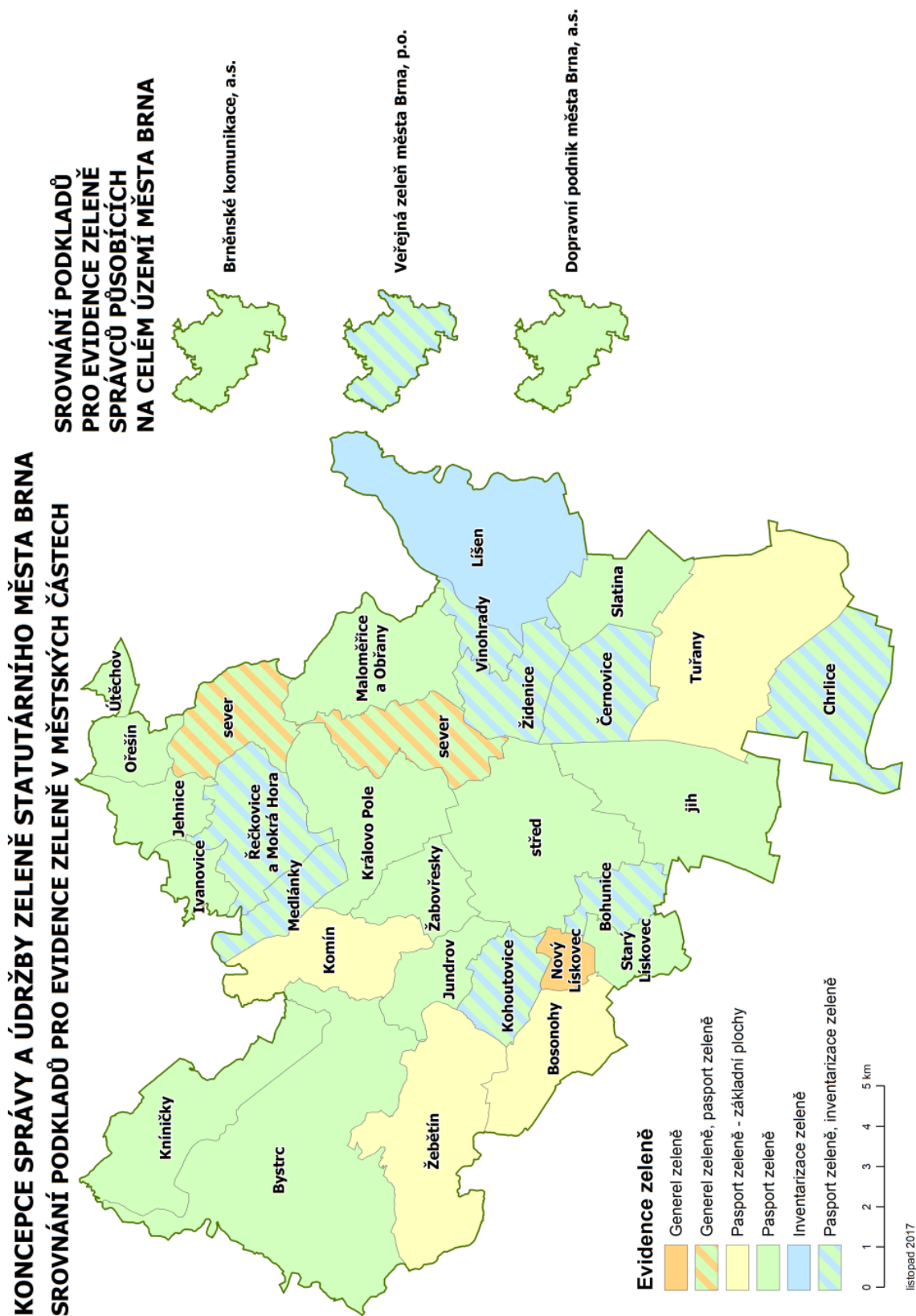
Výměra ploch zeleně, které mají ve správě nejvýznamnější správci na území města Brna. Barevně jsou odlišeny městské části a ostatní instituce. Podkladem je údaj z dotazníkového šetření, popř. osobní schůzky zaokrouhlený na celý hektar. Z grafu je patrný veliký rozdíl mezi nejmenším a největším údajem.

Obr 3 Graf výměr ploch zeleně jednotlivých správců.

3.7.2 Podklady pro správu a údržbu

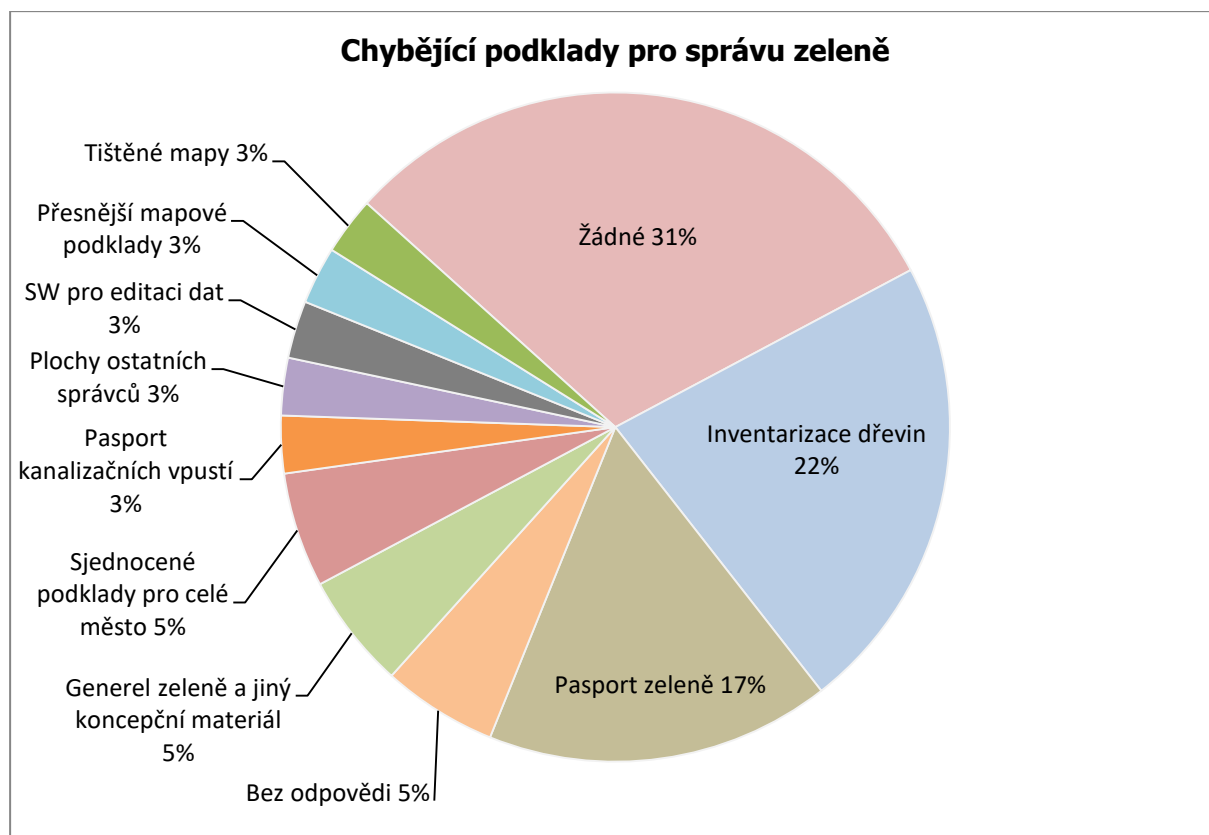
Následující mapa znázorňuje jaké podklady o evidenci zeleně mají k dispozici jednotliví správci. Údaje pocházejí z dotazníkového šetření a osobních schůzek.

Obr 4 Podklady pro evidenci zeleně jednotlivých správců

3.7.3 Chybějící podklady

Na grafu níže je zobrazena struktura odpovědí na otázku „Jaké podklady Vám chybí, případně které byste rádi měli k dispozici pro správu zeleně?“. Nejčastějšími chybějícími podklady jsou inventarizace a pasport zeleně.

Obr 5 Graf chybějících podkladů pro správu zeleně

3.7.4 Problémy při správě a údržbě zeleně

V následujícím seznamu jsou vyjmenovány všechny odpovědi na otázku „S jakými problémy se nejčastěji setkáváte při správě a údržbě zeleně?“. Odpovědi uvedené výše v seznamu byly častější.

- Údržba ploch ostatních správců, především ÚZSVM a SŽDC
- Bez problémů nebo bez vyjádření
- Neodborná a nekvalitní práce firem provádějících údržbu zeleně
- Nedostatek finančních prostředků
- Požadavky a názory občanů
- Velký počet správců a nekoordinovaná údržba
- Určení správcovství ploch
- Vedení inženýrských sítí
- Nedostatek míst pro náhradní výsadby
- Vandalismus
- Nedostatek odbornosti a času pro správu
- Stromy vysázené na nevhodná stanoviště
- Chybějící inventarizace zeleně
- Znečištění ploch zeleně
- Nepovolené vstupy a vjezdy do zeleně

- Údržba zeleně v kopcovitém terénu
- Psí moč a výkaly
- Nevhodné umístění popelnic a hromadění odpadu kolem nich
- Chybějící komplexní strategie pro rozvoj veřejného prostoru
- Četnost pokosu
- Poškození báze stromů při kosení
- Parkování v zeleni a tlak na nová parkovací místa na úkor zeleně

Cílem dotazníkového šetření bylo zjištění **hlavních problémů** v oblasti správy a údržby zeleně. Tyto problémy jsou blíže specifikovány v následujícím přehledu.

V oblasti správy zeleně to jsou:

Komplikované majetkové vztahy: Předpokladem dobré správy zeleně a ochrany zeleně jsou vyjasněné majetkové vztahy. Komplikovanost majetkových vztahů nejvíce znesnadňuje správu a údržbu ploch liniového charakteru – podél komunikací v uličních prostorech.

Komunikace (a s nimi i přilehlá zeleň) jsou z titulu správce rozdělené:

- silnice I. třídy na území města spravuje Ředitelství silnic a dálnic ČR (ŘSD); údržbu ploch zeleně včetně řezu stromů si zajišťuje přímo ŘSD, na dílčí smlouvy o dílo pracuje pro ŘSD i BKOM. Kvalita a četnost prováděných zásahů do zeleně nelze ovlivnit, protože je plně v kompetenci ŘSD.
- průtahy silnic II. a III. třídy spadají pod Správu a údržbu silnic (SÚS). Tento správce je omezen finančními prostředky, stará se převážně pouze o komunikaci, o zeleň jen mimo zástavbu. Péče o zeleň spočívá v kosení travnatých ploch 2x ročně.
- místní komunikace - ve správě BKOMu jsou u nových komunikací plochy mezi chodníkem a vozovkou a násypy a svahy komunikací. U starších komunikací je to v jednotlivých městských částech různé. Mezi složitější lokality patří např. ulice Tábor a celá městská část Starý Lískovec. Navíc část místních komunikací je ve vlastnictví Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových.
- násypy a zářezy tramvajových tratí - udržuje Dopravní podnik města Brna včetně ploch kolem zastávek MHD a smyček.

Obecně z hlediska správy a údržby jsou problematické parcely ve správě Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, Správy železniční dopravní cesty a ŘSD.

Doplnění a sjednocení evidence a mapových podkladů pro všechny správce. V současnosti shromažďuje všechna data z evidence zeleně jednotlivých městských částí a VZmB odbor městské informatiky (OMI) Magistrátu města Brna. Ten nabízí výše uvedeným správcům aplikaci, která je součástí městského geografického informačního systému (GIS).

Aplikace nabízí agendy pro správu dat pasportu i inventarizace zeleně. Uživatel má k dispozici tabulkovou a mapovou část. V mapové části má kromě dat o zeleni k dispozici i data z jiných pasportů a samozřejmě podkladová data, ať už se jedná o katastr nemovitostí, ortofoto nebo technickou mapu města. Kromě práce s daty pasportu a inventarizace zeleně (výběry, editace) nabízí aplikace také možnost správy technologií údržby pro jednotlivé prvky zeleně včetně jejich jednotkových cen. A následně tedy i možnost výpočtu nákladů na údržbu. Jedná se o aplikaci umožňující komplexní správu dat o zeleni.

V oblasti evidence zeleně by VZmB chtěla v městském GISu pracovat s inventarizací stromů. V současnosti provádí záznamy o kontrolách a provedených řezech ve vlastních tabulkách ve formátu xls.

Brněnské komunikace mají podrobnou evidenci majetku ve své správě (včetně odvodnění, značení, svodidel, ploch zeleně). Tyto informace poskytují i jednotlivým MČ (odboru dopravy nebo odborům majetkovým). V magistrátním GIS (OMI) jsou informace jiné – v účelové mapě polohopisné situace (mapa technického využití území) pracuje s celými parcelami, a pokud je v katastru uveden druh plochy jako ostatní plocha – komunikace, je v magistrátním GIS vedena celá parcela ve správě BKOM, i v případech, kdy se ve skutečnosti BKOM stará jen o části parcely.

Absence dlohodobých plánů rozvoje – BKOM by např. uvítal komplexní strategii městského prostoru, která by zajistila, aby vznikaly smysluplné plochy zeleně – problematické na údržbu i pro existenci vegetačních prvků jsou především malé plochy nebo úzké pásy. Zásady úprav veřejného prostoru budou součástí „Manuálu veřejných prostranství“, který zpracovává Kancelář architekta města.

Z dalších připomínek s oblasti správy zeleně byly při analýze zaznamenány **následující připomínky:**

- Z pohledu dlouhodobých plánů je nejdůležitější chránit plochy pro budoucí výsadby stromů. Ve schvalovacích procesech trasování nových nebo překládkách stávajících sítí technické infrastruktury nejsou zohledněny možnosti pro založení nových výsadeb dřevin.
- Celkový úbytek stávajících ploch zeleně – vzrůstají požadavky na nové parkovací plochy jak v uličních prostorech, tak na sídlištích.
- K zákonu 114/92 není vyhláška o odvodech za pokácenou zeleň – ve městě už je minimum ploch pro náhradní výsadby. Tento problém nespadá do kompetence správců zeleně. Chybějící vyhláška by měla stanovit finanční odvody za pokácenou zeleň a tyto finanční prostředky by měly být věnovány výhradně na péstební péči o stávající zeleň.

V oblasti údržby byly zaznamenány následující okruhy problémů:

- Nízké zastoupení zahradníků v realizačních firmách. Podle sdělení firem, provádějící údržbu zeleně, nemají absolventi zahradnických učilišť zájem o práci v oboru. Problém správců (např. BKOM) je sehnat kvalitní zahradnickou firmu, protože v současnosti nechce nikdo manuálně pracovat. Kvůli neodborníkům a pracovníkům s nízkým vzděláním vzniká v rámci údržby řada významných poškození dřevin, typickým příkladem je poškození bází mladých stromů při kosení travnatých ploch.
- Kritérium nejnižší ceny ve všech stupních – od projekce zeleně, přes realizační práce po vlastní pravidelnou údržbu.
- Vandalismus, poškození bází stromů (vzniklé při kosení trávníků, psí močí), poškození dřevin parkováním včetně zhutnění půdy v bezprostředním okolí dřevin.
- Poškození stromů při výkopových pracích – nekázeň firem, podílejících se na výkopech a pokládce sítí ve vztahu k zeleni.
- Škody vzniklé dopravou – přímé poškozování stromů, nepřímé vlivem solení.
- Údržbu zelených ploch znepříjemňují psí výkaly, odpadky a černé skládky. Překážkou v údržbě travnatých ploch v ulicích bývají popelnice nebo improvizované zábrany vjezdu aut na zelené plochy např. velké kameny.

Obr 6 Zabránění vjezdu aut na Bakalově nábřeží

Obr 7 Degradace a zhutnění ploch na ulici Benešova

Obr 8 Poškození kořenů při výkopových pracích na ulici Bieblova

Obr 9 Výkopy u Červeného kostela

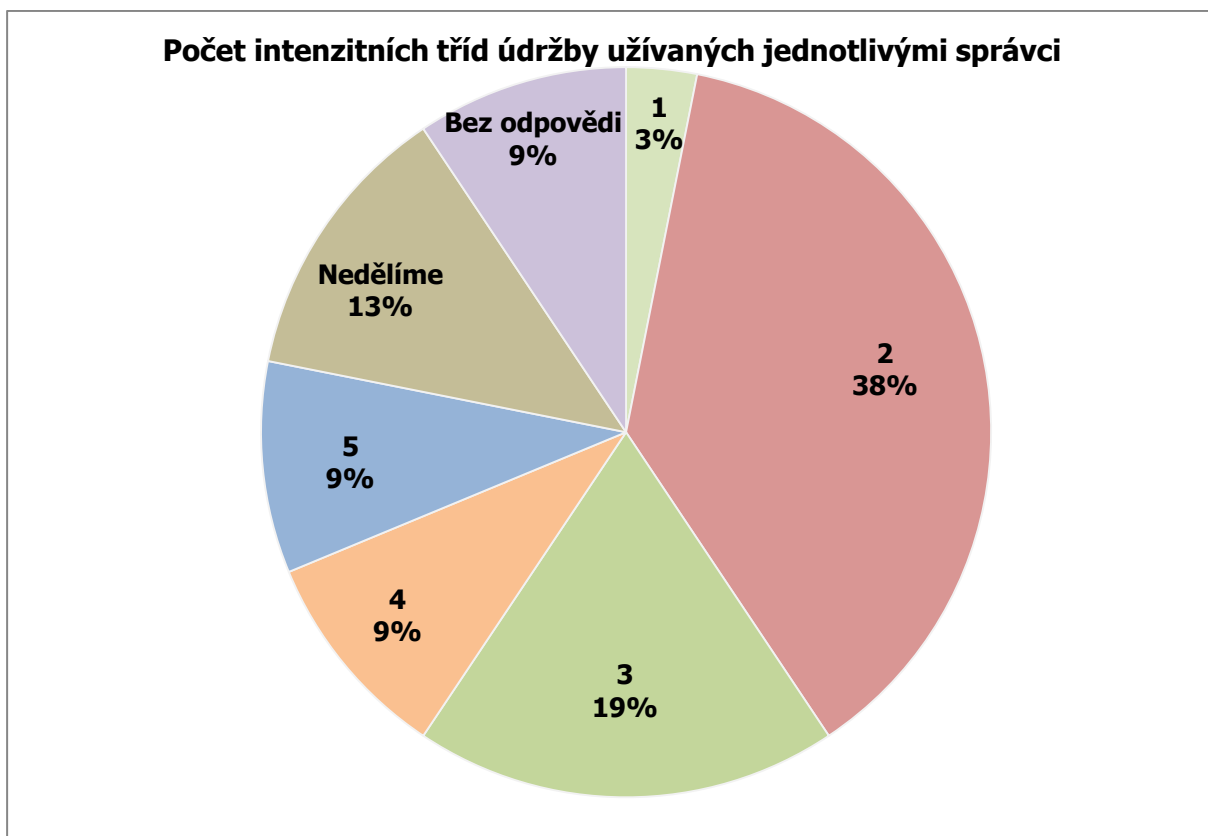
Obr 10 Invazivní dřeviny na ulici Příkop

Obr 11 Malé zbytkové plochy pro výsadbu zeleně na ulici Jamborova

3.7.5 Intenzitní třídy údržby zeleně

V grafu je uvedena struktura odpovědí na otázku „Do kolika intenzitních tříd dělíte plochy pro údržbu zeleně?“. Nejčastěji správci používají dvě nebo tři intenzitní třídy.

Obr 12 Graf zobrazující užití intenzitních tříd údržby

3.7.6 Přehled prováděných prací

Pro vyhodnocení stávající úrovně údržby zeleně jsou nejdůležitější informace o prováděných péstebních zásazích a jejich četnosti.

Péče o travnaté porosty je na většině veřejných ploch v současnosti redukována pouze na kosení. Četnost sečení travnatých ploch se liší podle charakteru travnatých ploch, intenzitních tříd údržby i podle jednotlivých správců. VZmB kosí 6-8x, BKOM 6x, DPmB 4x, městské části s ohledem na počet intenzitních tříd údržby většinou 2-8x. Výjimkou jsou intenzivní travnaté plochy pod závlahou v MČ Brno – střed, MČ Královo Pole nebo kolejiště na Nových Sadech ve správě DPmB.

V péči o keře z analýzy vyplývá hlavně četnost řezů, kdy pravidelně většinou 2x ročně jsou stříhány živé ploty a keře, přerůstající do chodníků a komunikací. Ostatní typy řezů správci blíže nespecifikovali.

Péče o stromy: Systematickou péči o stromy provádí **VZmB**, které je v Brně svěřena nejen péče o významné parky, ale i o městská stromořadí s výjimkou stromořadí v sídlištích. Městské části a ostatní správci dle odpovědí pečují o stromy „dle potřeby“ nebo „nahodile“ – tedy většinou v případech, kdy větve stromů zasahují do průjezdného profilu, veřejného osvětlení nebo u stromů v blízkosti budov. Kromě VZmB si správci zeleně objednávají řezy stromů u specializovaných arboristických firem.

Stávající péče o stromy, kterou provádí VZmB spočívá v následujících zásazích:

- 1x ročně za vegetace proběhne "velká kontrola" stromů, při které je hodnocena vitalita, zdravotní stav, defekty a je stanoven návrh péstebních opatření (dle standardu); dále v zimě kontrola "na defekty" u podezřelých stromů + kontrola namátková např. po bouři. Kontroly se provádí do tabulek ve formátu xls.
- hlavový řez stromů se probíhá ve 2-3-letém intervalu
- výchovný řez provádí ve tříletém intervalu – svěřují svým cca 5 arboristům
- kromě výchovných řezů se nejčastěji dělají lokální redukce, cílené na úpravu podchodné výšky nebo redukce směrem k překážce
- nutnost provedení bezpečnostních řezů stanoví na základě pochůzky
- 1x ročně probíhá oprava kotvení; závlahové hadice se při výsadbě stromů v současnosti nedávají
- 2x ročně probíhá obnova a ruční pletí výsadbových mis mladých stromů, provádí se také doplňování mulče
- k ochraně kmenů mladých stromů proti korní spále používají rákos místo juty; protože se rákos musí často obnovovat, chtějí zkusit ochranný nátěr kmenů (Arbo-Flex)
- zálivka se provádí u nových výsadeb první dva roky 8-6 x, evidují a také zalévají 3 a 4 leté stromy, ale frekvenci zálivek snižují. Jeřáby (*Sorbus sp.*) zalévají až 10 let.
- výmladky na kmenech likvidují v květnu vylamováním, pokud se tento zásah nestihne, tak výmladky likvidují znovu na podzim
- při výsadbách používají hydrogel – v písčitých půdách bentonit + Silvamix (je levnější). Zkouší používat hnůj a kompost.
- ochrana kmenů stromů v ulicích před psí močí správce VZmB nepoužívá, v parcích jsou psí pisoáry

Péče o záhony: Největší zkušenosti se záhony má VZmB, která zkouší různé typy záhonů od letniček z výsevů, přes šterkové po klasické trvalkové. První záhony zakládala VZmB v roce 2013.

Z typů záhonů se osvědčily výsevy letniček kombinované s trsy trvalek. Letošní dlouhodobé sucho se na stavu záhonů výrazně projevilo.

Z nových typů výsadeb zkouší VZmB výsadby trsů trvalek do trávníku (např. kopretiny v ulici Dobrovského).

Pásky, ve kterých se tyto typy záhonů uplatňují, jsou většinou ve správě Brněnských komunikací, VZmB je má "propůjčeny" a bezúplatně se o ně na základě smlouvy stará.

Další práce: další typy prací, které zajišťuje správce zeleně, se netýkají zeleně samotné – jedná se o úklid odpadků včetně likvidace černých skládek, zimní i letní údržbu chodníků a zpevněných ploch, údržbu mobiliáře, dětských hřišť včetně pískovišť.

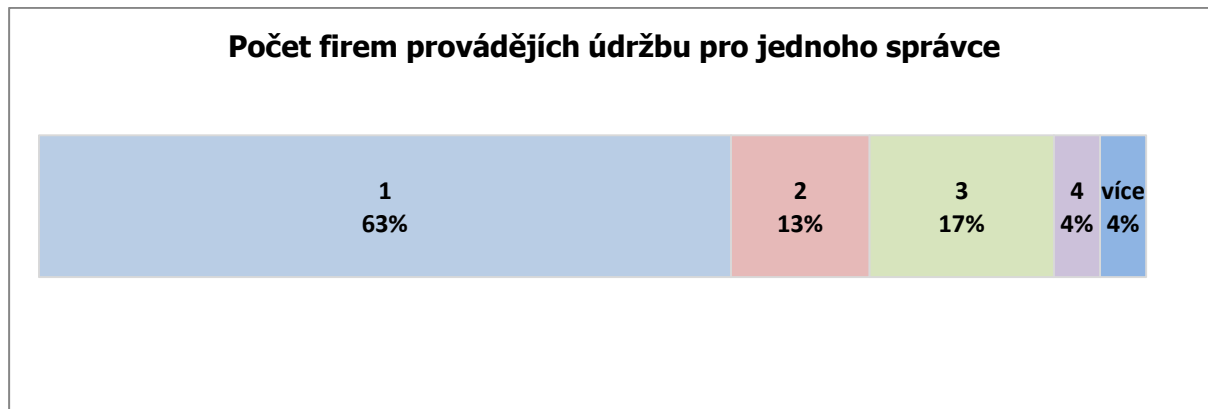
3.7.7 Firmy provádějící údržbu zeleně

Součástí dotazníků byly i otázky zaměřené na údržbu zeleně. První otázka zněla „Zaměstnáváte vlastní pracovníky na údržbu zeleně nebo máte smlouvu s externí firmou?“. Rozložení odpovědí je vidět na následujícím grafu.

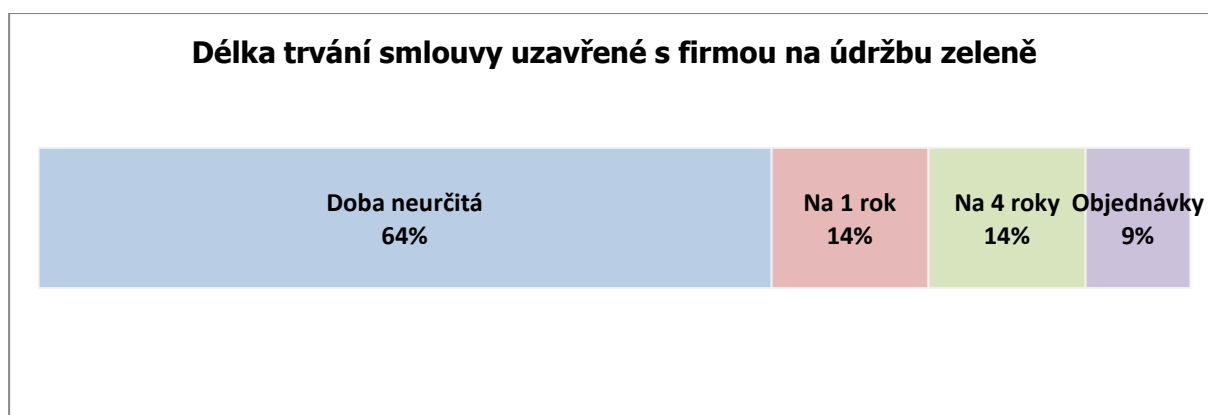

Obr 13 Graf struktury organizací provádějících údržbu zeleně

Pokud si správce zeleně najímá na údržbu zeleně externí firmu, dostal další doplňující otázky, a to „Kolik externích firem pro Vás provádí údržbu zeleně?“ a „Na jak dlouho s ní máte uzavřenou smlouvu?“.

Obr 14 Graf počtu firem provádějících údržbu pro jednoho správce

Obr 15 Graf délky trvání smlouvy uzavřené s firmou na údržbu zeleně

Srovnání úrovně správy a údržby zeleně není cílem Koncepce a není možné i proto, že každá městská část má s ohledem na svou rozlohu jiný počet pracovníků, řešících správu a údržbu zeleně dle organizační struktury jednotlivých úřadů.

4 Návrhová část

4.1 Návrh optimálního systému zajištění správy veřejné zeleně

Ke zlepšení stávajícího systému správy veřejné zeleně v městě Brně jsou navrženy následující postupné kroky:

4.1.1 Evidence

Doplnění a sjednocení mapových podkladů pro všechny správce je základním předpokladem pro zabezpečení optimálního systému správy veřejné zeleně. Pro jednotnou a srozumitelnou evidenci zeleně na celém území statutárního města Brna musí mít všechny městské části zpracován pasport zeleně a následně také inventarizaci dřevin. Při sestavování rozpočtu musí jednotliví správci počítat s finanční částkou nejen na pořízení chybějících pasportů, ale i na jejich pravidelnou aktualizaci v 3-5 letém intervalu. Cílem je, aby se městské části staraly jen o plochy, které jsou zahrnuty v pasportu zeleně a jsou ve správě MČ.

Přehled stávajících i chybějících podkladů pro jednotlivé správce je uveden v kapitolách 3.7.2 a 3.7.3.

Z dalších významných správců zeleně má pasport VZmB, ale pasport nebyl dosud aktualizovaný. Wilsonův les pasportizován není. Inventarizaci dřevin zpracovává VZmB postupně podle harmonogramu, stanoveného magistrátem.

Pasport zeleně by měli mít i další největší správci veřejně přístupných ploch - BKOM a DPmB. Tito správci pracují se svými mapovými podklady a pasportizace ploch zeleně by byla základem pro řešení kompetencí u údržby sporných ploch v jednotlivých městských částech a zařazením ploch do intenzitních tříd i sjednocení intenzity prováděné údržby.

4.1.2 Kompetence

Pro správu ploch veřejné zeleně je důležité stanovení jasných kompetencí jednotlivých správců. Z hlediska správy a údržby jsou problematické především liniové plochy zeleně, jako jsou uliční prostory a zelené pásy mezi chodníky a místními komunikacemi.

Prioritně musí být změněn v současnosti neefektivní způsob, kdy travnaté pásy mezi chodníkem a místní komunikací udržuje kosením BKOM, stromy ošetřuje VZmB a z přiléhajícího chodníku shrabuje listí městská část. Navrhovány jsou dvě varianty řešení:

1. varianta

Údržbu travnatého pásu i přilehlého chodníku by prováděla městská část. O stromy by se nadále starala VZmB.

2. varianta

Údržbu pásu i stromů by prováděla VZmB. Výhodou tohoto řešení je, že VZmB má tým specialistů, který by mohl v pásech, které mají různou šíři i charakter zakládat i jiné typy vegetačních prvků, jako jsou popínavé dřeviny na konstrukcích, výsadby keřů, trvalkové záhony nebo různé typy travobylinných společenstev.

V sídlištích by z hlediska optimalizace údržby měly být pásy mezi místními komunikacemi a chodníkem včetně linií stromů udržovány MČ a ne BKOM.

4.1.3 Majetkoprávní vztahy

1. Majetkoprávní vztahy prověřit a prioritně řešit především v uličních prostorech, kde jiné vlastnictví (např. parcely v majetku ÚZSVM) komplikuje nebo znemožňuje obnovu alejí.

2. Prověřit možnost změny statutu správy a údržby komunikací. Správce komunikace (BKOM) nemusí být správcem zeleně u místních komunikací. Podle v současnosti platných zákonů má povinnost starat se o zeleň majitel pozemku. Zda by v budoucnu zeleň u místních komunikací spadala pod správu MČ je na domluvě jednotlivých MČ a BKOMu. Dopravně významné komunikace by nadále zůstaly ve správě a údržbě BKOMu.

4.1.4 Koordinace

1. Koordinovat provádění prací jednotlivými správci – při blokovém čištění provádět i kosení travnatých ploch nebo řezy dřevin, sjednotit počty a termíny blokových čištění BKOM a dané městské části.

2. Koordinovat údržbové zásahy a jejich intenzitu v lokalitách na styku jednotlivých městských částí a v ulicích, které spadají do různých městských částí nebo mají jiného správce.

4.1.5 Odbornost

1. Postupně doplňovat chybějící specialisty zahradnického oboru na jednotlivých MČ. Správa veřejné zeleně na většině MČ nemá svůj samostatný odborný tým, který by řešil nejen správu a údržbu, ale také rozvoj a ochranu ploch zeleně. Nutné jsou důsledné zpětné vazby a kontrola dodržování podmínek, povolení, a přejímky po firmách. Kontroly kvality provedených prací je třeba provádět nejen po firmách zahradnických, ale i stavebních, provádějících výkopy a stavební práce v plochách zeleně.

2. Na dřevinách se objevují nové choroby a škůdci – na úrovni oddělení ochrany a tvorby zeleně MMB by měla být zajištěna možnost odborné konzultace s fytopatologem a následná doporučená opatření by měla být předávána správcům zeleně jednotlivých MČ.

3. Školení a odborné kurzy cílené na zahradnickou problematiku. Kromě pravidelných školení na práci s daty pasportu zeleně by měly být pořádány semináře, na kterých by byli správci zeleně všech MČ seznamováni s vhodnými technologiemi údržby jednotlivých vegetačních prvků. Znalost správných technologií je nezbytná především z důvodu přejímky a kontroly prací poskytovaných jednotlivými dodavatelskými firmami.

Umožnit správcům zeleně z jednotlivých MČ účastnit se pravidelně odborných seminářů a konferencí, např. pořádaných Společností pro zahradní a krajinářskou tvorbu nebo Svazem zakládání a údržby zeleně.

4. Za špatnou údržbu může často špatný projekt – na úrovni zadání projektů zeleně musí správce plochy definovat svoje požadavky tak, aby se daly plochy efektivně udržovat. Stanovisko k projektu zeleně by měl v rámci koordinovaného stanoviska úřadu sdělit i správce plochy – k projektové dokumentaci se vyjadřuje dosud hlavně státní správa.

4.1.6 Koncepce

1. Při zpracování dlouhodobých plánů rozvoje území je ze strany města nejdůležitější chránit plochy pro budoucí výsadby stromů. Ve schvalovacích procesech trasování nových nebo překládkách stávajících sítí technické infrastruktury je bezpodmínečně nutné zohlednit možnosti pro založení nových výsadeb dřevin. Po dohodě se správci sítí prosadit (umožnit) umístění nových výsadeb i tam,

kde to je právě rozptýlenými sítěmi v současné době znemožněno, a především pamatovat na tuto omezující okolnost i při nové zástavbě. Toto je v kompetenci Kanceláře architekta města. Při výsadbě stromořadí nad inženýrskými sítěmi požadovat instalaci ochranných bariér, které zabrání vniknutí kořenového systému mezi inženýrské sítě a umožní jejich výměnu bez poškození kořenů. Nepřipustit likvidaci starých stromořadí bez jejich postupné obnovy a náhrady!

2. Ve spolupráci s Kanceláří architekta města vytvořit komplexní strategii městského prostoru, která by zajistila, aby vznikaly smysluplné plochy zeleně. Z hlediska údržby i existence vegetačních prvků jsou problematické především malé plochy nebo úzké pásy. V omezené míře lze na těchto plochách uplatnit i mobilní zeleň, avšak za předpokladu jejího kvalitního založení a následné péče. Doporučujeme vytipovat vhodné plochy menšího rozsahu pro zřízení mikroparků, podporovat zvýšení kvality ploch ve vnitroblocích městské zástavby např. zachováním kvalitní a perspektivní vzrostlé zeleně a její postupné obnovy. Zásady úprav veřejného prostoru budou součástí Manuálu veřejných prostranství, který zpracovává Kancelář architekta města.

3. Pro správce stromořadí (VZmB) znovu vytvořit koncepci péče a obnovy brněnských stromořadí včetně významných uličních prostor v centrální části města Brna (ve vhodných místech vytipovat a odborníky navrhnout soustavu nových stromořadí ze stromů odpovídajících šířce uličního prostoru) viz bod 4.4.1 Stromy.

4. Významnou plochu zeleně města Brna zaujímají hřbitovy. I když se jedná o území s omezenou přístupností a hřbitovy nejsou vnímány jako veřejná zeleň, je třeba počítat s nutností zpracování koncepce optimální péče o stávající dřeviny a jejich postupné obnovy.

5. Koncepční řešení zeleně a plynulou postupnou obnovu by zasluhovaly i veřejné prostory v obytných souborech. Výsadby dřevin v těchto rozlehlých plochách byly založeny jednorázově a u nejstarších úprav z 60. a 70. let minulého století (např. sídliště Lesná, z let 1962 - 1973) začínají nutné zásahy do dřevinné složky přesahovat rámec běžné údržby.

Obr 16 Sídlíště Lesná

4.2 Optimální technologický postup údržby v jednotlivých intenzitních třídách

V rámci koncepce jsou zpracovány vzorové technologické postupy optimální údržby jednotlivých vegetačních prvků (stromů, keřů, travnatých ploch a květinových záhonů) a četnost zásahů v jednotlivých intenzitních třídách údržby. Tyto technologie jsou doporučeným vodítkem a je žádoucí, aby si odborně vzdělaný správce zeleně upřesňoval počet a termín údržbových zásahů na základě aktuálního stavu vegetačního prvku a počasí.

V doporučeném optimálním postupu údržby stromů a keřů jsou naopak **zásahy**, které musí být **v každém případě** provedeny i v případě omezených finančních prostředků na údržbu zeleně.

4.2.1 Stromy

U nově vysazených stromů se jedná po dobu tří let po výsadbě o zálivku, kontrolu kůlů a úvazků. U ujmутých stromů musí být včas (3. -5. rokem po výsadbě) odstraněny úvazky a kotvící kůly. Nezbytným péstebním zásahem je výchovný řez, jehož provedení a kvalita má zásadní vliv na další existenci stromu. Kmeny dospívajících stromů (druhů náchylných na poškození kmene korní spálou, jako jsou např. javor mlč, buk) je navrženo chránit nátěrem. U dospělých stromů je nutné počítat s pravidelnými kontrolami stavu stromu. Intervaly kontrol stromů, které jsou v jednotlivých intenzitních třídách navrženy pouze obecně (každoroční, jednou za dva a jednou za pět let) je možné zpřesnit až po provedené inventarizaci stromů, která vyhodnotí aktuální zdravotní stav stromu a jeho provozní bezpečnost s ohledem na cíl pádu.

4.2.2 Keře

U nově vysazených keřů musí být v prvních třech letech prováděna zálivka a odplevelení spojené s okopávkou. U solitérních keřů je nutným zásahem výchovný řez, u tvarovaných živých plotů alespoň 2x ročně řez tvarovací. Ve vzorových technologických postupech jsou tyto nezbytné zásahy zvýrazněny.

4.2.3 Travnaté plochy

Travnaté plochy jsou členěny do čtyř skupin v souladu s pasportem zeleně, který vymezuje trávník parterový, parkový, sportovní a trávník extenzivní, za které se považují trávníky luční a tzv. květnaté louky. Ve veřejné sídelní zeleni je trávník parterový a sportovní zastoupen jen výjimečně. U těchto dvou kategorií trávníku nemohou být zcela eliminovány intenzivní zahradnické technologie včetně použití umělých hnojiv a prostředků k omezení růstu dvouděložných rostlin.

4.2.4 Záhony

Záhony jsou členěny opět tak, jak je dělí pasport zeleně – na záhony každoročně obnovované (výsadby letniček případně v kombinaci s dvouletkami, cibulovinami a hlíznatými rostlinami), záhony trvalek a záhony růží. U záhonů trvalek jsou uvedeny péstební zásahy jak pro záhony klasické, tak v současnosti oblíbené a ve veřejné zeleni často uplatňované záhony šterkové.

STROMY

VEGETAČNÍ PRVEK	ÚDRŽBOVÝ ZÁSAH	ČETNOST OPAKOVÁNÍ V JEDNOTLIVÝCH INTENZITNÍCH TRÍDÁCH					
		1	2	3	4	5	
Stromy nově vysazené							
do 3 let po výsadbě	zálivka dle počasí, minimálně	8 – 12x 1. rok 6x 2. rok 4x 3. rok	12 6 4	12 6 4	12 6 4	12 6 4	12 6 4
	odplevelení (okopávka mísy)		4	2	2	1	1
	doplnění mulče – 1x (2. nebo 3. rok)		1	1	1	1	1
	ochrana proti chorobám a škůdcům		dle potřeby	dle potřeby	x	x	x
	kontrola kůlů, úvazků a ochrany kmene		4	3	2	1	1
	odstranění spadaneho listí, plodů aj.		2	2	1	1	x
	kontrola stromu		4	3	2	1	1
	náhrada uhynulých stromů		dle potřeby	dle potřeby	dle potřeby	dle potřeby	dle potřeby
náklady v Kč na pěstební péči po dobu tří let po výsadbě na 1 strom			1720	1280	1050	770	750
náklady v Kč na pěstební péči po dobu tří let po výsadbě na 1 strom – jen nutné zásahy			830	750	570	490	490
Stromy dospívající							
do 10 let po výsadbě	odstranění kůlů a úvazků (dle stavu stromu 3. – 5. rok po výsadbě)		1	1	1	1	1
	výchovný řez (RV) – v období 3. – 10. roku		3	3	3	2	2
	odstranění výmladků (OV)		1	1	0,5	x	x
	ochrana kmene proti korní spále nátěrem		0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
	údržba mísy		1	1	0,5	x	x
	odstranění spadaneho listí, plodů aj.		2	2	1	1	x
	ochrana proti chorobám a škůdcům		dle potřeby	dle potřeby	x	x	x
	hnojení minerálním hnojivem		1	1	0,5	x	x
náklady v Kč na 1 strom /rok			1510	1510	1350	850	810
náklady v Kč na 1 strom /rok – jen nutné zásahy			1180	1180	1180	810	810
Stromy dospělé							
	kontrola stavu stromu		1	1	1	0,5	0,2
	kontrola vazby stromu		1	1	1	1	1
	řezy tvarovací (RTHL, RTZP)		*	*	x	x	x
	odstranění výmladků (OV)		*	*	*	*	*
	udržovací řezy (RZ, RB, RL)		*	*	*	*	*
	řezy stabilizační (RO, SSK, RS)		*	*	*	*	*
	odstranění spadaneho listí, plodů aj.		2	2	1	1	x
	ochrana proti chorobám a škůdcům		dle potřeby	dle potřeby	x	x	x
náklady v Kč na 1 strom /rok			185	185	110	98	15
náklady v Kč na 1 strom / rok – jen nutné zásahy			30	30	30	20	15
Stromy senescentní							
	kontrola stavu stromu		2	1	1	0,5	0,2
	řezy stabilizační (RO, SSK, RS)		*	*	*	*	*
náklady v Kč na 1 strom – jen nutné zásahy			60	30	30	15	10

KEŘE

VEGETAČNÍ PRVEK	ÚDRŽBOVÝ ZÁSAH	ČETNOST OPAKOVÁNÍ V JEDNOTLIVÝCH INTENZITNÍCH TŘÍDÁCH					
		1	2	3	4	5	
Keře nově vysazené							
solitérní i skupinové výsadby	zálivka (10 l/ks, m2)	8 – 12x 1. rok 6x 2. rok 2x 3. rok	12 6 4	8 6 2	8 6 2	8 4 2	8 4 2
	odplevelení a ruční okopávka		4	2	2	1	1
	doplnění mulče – 1x (2. nebo 3. rok)		1	1	1	1	1
	výchovný řez – jen u soliter v 4-5 letech po výsadbě – předjaří		1	1	1	1	1
	náhrada uhynulých dřevin		dle potřeby	dle potřeby	dle potřeby	dle potřeby	dle potřeby
	úklid odpadu z výsadeb		4	2	2	1	1
náklady v Kč na pěstební péči po dobu 3 roky po výsadbě na 1 ks (m2)			1090	790	790	640	640
náklady v Kč na pěstební péči po dobu 3 roky po výsadbě – jen nutné zásahy			660	370	370	220	220
Keře dospělé							
solitérní keře	zálivka		3	2	2	1	x
	odplevelení a ruční okopávka		3	2	2	1	x
	doplnění mulče		1	0,5	0,2	x	x
	hnojení kompostem (10 kg/m2)		1	0,5	0,2	x	x
	ochrana proti chorobám a škůdcům		dle potřeby	dle potřeby	dle potřeby	x	x
	úklid odpadků z výsadeb		každodenně	týdně	6	1	1
	průklest – předjaří		0,2	0,2	0,1	x	x
	zmlazení – předjaří – následné přihnojení, okopávka a mulčování		0,1	0,1	0,1	x	x
náklady v Kč na 1 ks			950	410	280	55	
Keře dospělé							
živé ploty tvarované	jarní přihnojení 1x ročně (po 1.řezu)		1	1	0,5	x	x
	řez tvarovací -2x (3x) ročně předjaří, červen, srpen		3	3	2	2	x
	doplnění mulče		0,2	0,2	x	x	x
	ochrana proti chorobám a škůdcům		dle potřeby	dle potřeby	x	x	x
	zmlazení – předjaří – následné přihnojení, okopávka a mulčování		0,1	0,1	x	x	x
náklady v Kč na 1 bm výšky do 2 m			350	350	100	80	
Keře dospělé							
skupiny zapojené	udržovací řez		1	1	0,5	0,1	x
skupiny půdopokryvné	ochrana proti chorobám a škůdcům		dle potřeby	dle potřeby	dle potřeby	x	x
	odstranění náletů		1	1	1	0,5	0,5
	úklid odpadu z výsadeb		každodenně	týdně	6	1	1
	průklest – předjaří		0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
	zmlazení – předjaří – následné přihnojení, okopávka a mulčování		0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
náklady v Kč na 1 m2			540	240	100	40	30

KEŘE

VEGETAČNÍ PRVEK	ÚDRŽBOVÝ ZÁSAH	ČETNOST OPAKOVÁNÍ V JEDNOTLIVÝCH INTENZITNÍCH TŘÍDÁCH				
		1	2	3	4	5
Keře dospělé						
líány	navedení na podporu (konstrukci)	1	1	1	1	1
	udržovací řez	1	1	0,5	0,2	x
náklady v Kč na 1 ks		180	180	110	70	40
Keře dospělé						
polokeře	jarní řez	1	1	1	x	x
(např. levandule)	odplevelení a ruční okopávka	3	2	2	x	x
náklady v Kč na 1 m ²		220	150	150		

Vysvětlivky pro stromy a keře:

Zásahy, které musí být vždy provedeny
0,5 = 1x za dva roky
0,2 = 1x za 5 let
0,1 = 1x za 10 let
x = zásah se neprovádí nebo typ výsadby se v intenzitní třídě nevyskytuje
* = dle stavu stromu, vycházejícího z inventarizace dřevin
zkratky řezů stromů:
RV – řez výchovný
RZ – řez zdravotní
RB – řez bezpečnostní
RL – redukční řezy lokální
OV – odstranění výmladků
RO – redukce obvodová
SSK – stabilizace sekundární koruny
RS – řez sesazovací
RTHL – řez na hlavu
RTZP – řez živých stěn

TRÁVNÍKY

VEGETAČNÍ PRVEK	ÚDRŽBOVÝ ZÁSAH	ČETNOST OPAKOVÁNÍ V JEDNOTLIVÝCH INTENZITNÍCH TRÍDÁCH				
		1	2	3	4	5
Trávník parterový						
	Pokosení trávníku se sběrem a odvozem travní hmoty	25	15	x	x	x
	Jarní vyhrabání trávníku	1	1	x	x	x
	Vertikální prořez trávníku (2x ročně)	2	1	x	x	x
	Provzdušnění trávníku s přívěsem travního osiva	1	0,5	x	x	x
	Hnojení půdy umělým hnojivem na široko (4x ročně - běžná hnojiva, 3x pomalu působící)	4	3	x	x	x
	Odplevelení postřikem na široko	2	1	x	x	x
	Ochrana proti chorobám a škůdcům	2	2	x	x	x
	Shrabání listí	2	1	x	x	x
	Závlaha (1x týdně 20l/m ² , nově založený trávník jinak!)	28	18	x	x	x
náklady na péstební péči v Kč na 1 m ² ve svažitosti	1	380	240			
	2	440	280	x	x	x
	3	520	330			
Trávník parkový						
	Pokosení trávníku se sběrem a odvozem travní hmoty	15	10	6	2	1
	Jarní vyhrabání trávníku	1	1	1	x	x
	Vertikální prořez trávníku	1	1	x	x	x
	Shrabání listí	2	1	1	1	1
	Hnojení půdy podzimním mulčováním listí	1	1	1	x	x
náklady na péstební péči v Kč na 1 m ² ve svažitosti	1	60	45	30	13	10
	2	100	70	45	17	13
	3	130	90	60	20	15
Trávník sportovní (hřišťový)						
	Pokosení trávníku se sběrem a odvozem travní hmoty	20	15	x	x	x
	Jarní vyhrabání trávníku	1	1	x	x	x
	Vertikální prořez trávníku (2x ročně)	2	1	x	x	x
	Provzdušnění trávníku s přívěsem travního osiva	1	0,5	x	x	x
	Hnojení umělým hnojivem (2x ročně - běžná hnojiva, 1x pomalu působící)	4	3	x	x	x
	Shrabání listí	2	1	x	x	x
	Závlaha (1x týdně 20l/m ²)	28	18	x	x	x
náklady na péstební péči v Kč na 1 m ² ve svažitosti 1		360	230			
Trávník extenzivní (luční, květnaté louky)						
	Pokosení trávníku se sběrem a odvozem travní hmoty	3	2	1	1	1
	Jarní vyhrabání trávníku	1	1	x	x	x
	Shrabání listí	1	1	1	x	x
náklady na péstební péči v Kč na 1 m ² ve svažitosti	1	21	18	11	4	4
	2	29	24	14	6	6
	3	37	30	17	8	8

Vysvětlivky pro trávníky:

Obecná zásada: sečení trávníků tak často, aby byla odstraněna pouze 1/3 asimilační plochy

0,5 = 1x za dva roky

x = zásah se neprovádí nebo typ výsadby se v intenzitní třídě nevyskytuje

ZÁHONY

VEGETAČNÍ PRVEK	ÚDRŽBOVÝ ZÁSAH	ČETNOST OPAKOVÁNÍ V JEDNOTLIVÝCH INTENZITNÍCH TRÍDÁCH				
		1	2	3	4	5
Záhony letniček						
	příprava půdy (zrytí, uhrabání)	1	1	1	x	x
	hnojení kompostem	1	0,5	0,2	x	x
	hnojení minerální	dle potřeby	dle potřeby	x	x	x
	výsadba nebo výsev	1	1	1	x	x
	zálivka	8	8	6	x	x
	odplevelení a ruční okopávka	6	6	4	x	x
	zasekávání hran záhonů	4	3	2	x	x
	odstranění odkvetlých částí	2	2	1	x	x
	odstranění výsadby	1	1	1	x	x
náklady v Kč na 1 m ² /rok – včetně rostlinného materiálu		950	930	840		
Záhony trvalek						
klasické	odstranění zimní ochrany	1	1	1	x	x
	odstranění suchých nadzemních částí	1	1	1	x	x
	ruční okopávka a odplevelení	6	6	4	x	x
	dosadba trvalek do 5%	1	1	0,2	x	x
	zálivka	8	8	6	x	x
	zasekávání hran záhonů	4	3	2	x	x
	odstranění odkvetlých částí	3	3	2	x	x
	zimní ochrana, u okrasných trav svázání trsů	1	1	1	x	x
náklady v Kč na 1 m ² /rok		450	440	280		
Záhony trvalek						
šterkové záhony	odstranění nadzemních částí pokosem s odvozem pokosené hmoty	1	1	1	x	x
	odplevelení	3	3	2	x	x
	omezování druhů, které se příliš rozrůstají	1	0,5	0,2	x	x
	doplnění šterkové vrstvy každý 4. rok	1	1	1	x	x
náklady v Kč na 1 m ² /rok		260	230	200		
Záhony růží						
	odstranění ochrany před mrazem nakopčením	1	1	1	x	x
	jarní řez	1	1	1	x	x
	hnojení minerální	1	1	0,5	x	x
	zasekávání hran záhonů	4	3	2	x	x
	zálivka	8	8	6	x	x
	odplevelení a ruční okopávka	6	6	4	x	x
	ochrana proti chorobám a škůdcům	dle potřeby	dle potřeby	dle potřeby	x	x
	odstranění odkvetlých a odumřelých částí s odklizením odpadu	6	6	4	x	x
	hnojení kompostem	1	1	0,2	x	x
	zřízení zimní ochrany růží nakopčením	1	1	1	x	x
náklady v Kč na 1 m ² /rok		570	550	430		

Vysvětlivky pro záhony:

0,5 = 1x za dva roky

0,2= 1x za 5 let

x = zásah se neprovádí nebo typ výsadby se v intenzitní třídě nevyskytuje

4.3 Optimální výše vynaložených finančních nákladů u jednotlivých intenzitních tříd

Databáze evidence zeleně, kterou má k dispozici OMI MMB, umožňuje pro všechny biologické prvky zahrnuté do pasportu zeleně pracovat s aktuálními ceníky jednotlivých prací. Definovat přesnou výši nákladů na údržbu zeleně lze tedy až v případě, kdy má správce evidovány výměry všech vegetačních prvků včetně jejich svažitosti.

Stanovit paušální výši nákladů na údržbu 1 ha zeleně v různých intenzitních třídách nelze, protože zastoupení jednotlivých vegetačních prvků se výrazně liší podle charakteru ploch veřejné zeleně. Pro představu o výši finančních prostředků, potřebných na údržbu stromů, keřů, travnatých ploch a záhonů v jednotlivých intenzitních třídách, jsou ve zpracovaných technologických kartách uvedeny souhrnné ceny za roční údržbu daného vegetačního prvku.

Uvedené ceny vychází z ceníku ÚRS 2017. Vzhledem k tomu, že ceny jednotlivých pracovních operací jsou výrazně diferencovány s ohledem na svažitost, jsou u travnatých ploch uvedeny tři hodnoty ceny prací - 1 rovina, 2 – svah 1:5 – 1:2, 3 – svah 1:2 – 1:1.

Při výpočtu nákladů na údržbu jednotlivých vegetačních prvků se počítalo s následujícími hodnotami:

4.3.1 Stromy

- jednorázová dávka na zalití stromu byla počítána 50 litrů
- plocha mísy vysazených a dospívajících stromů byla 1m²
- plocha odstranění spadaneho listí u nově vysazeného stromu 1m², u dospívajícího 5 m², u dospělého stromu 10 m²
- kmeny dospívajících stromů jsou navrženy k ochraně nátěrem proti korní spále; do nákladů na každoroční údržbu stromu je počítána 1/10 ceny, protože nátěr je dle informací výrobce funkční minimálně 10 let

4.3.2 Keře

- jednorázová záливková dávka byla počítána 10 litrů na soliterní keř nebo na 1m²
- ke hnojení kompostem bylo rozpočtováno množství 10 kg/1m²

4.3.3 Záhony

- u letničkových záhonů není do ceny započítána cena vysazovaného rostlinného materiálu
- záливková dávka byla počítána 10 litrů na 1m²

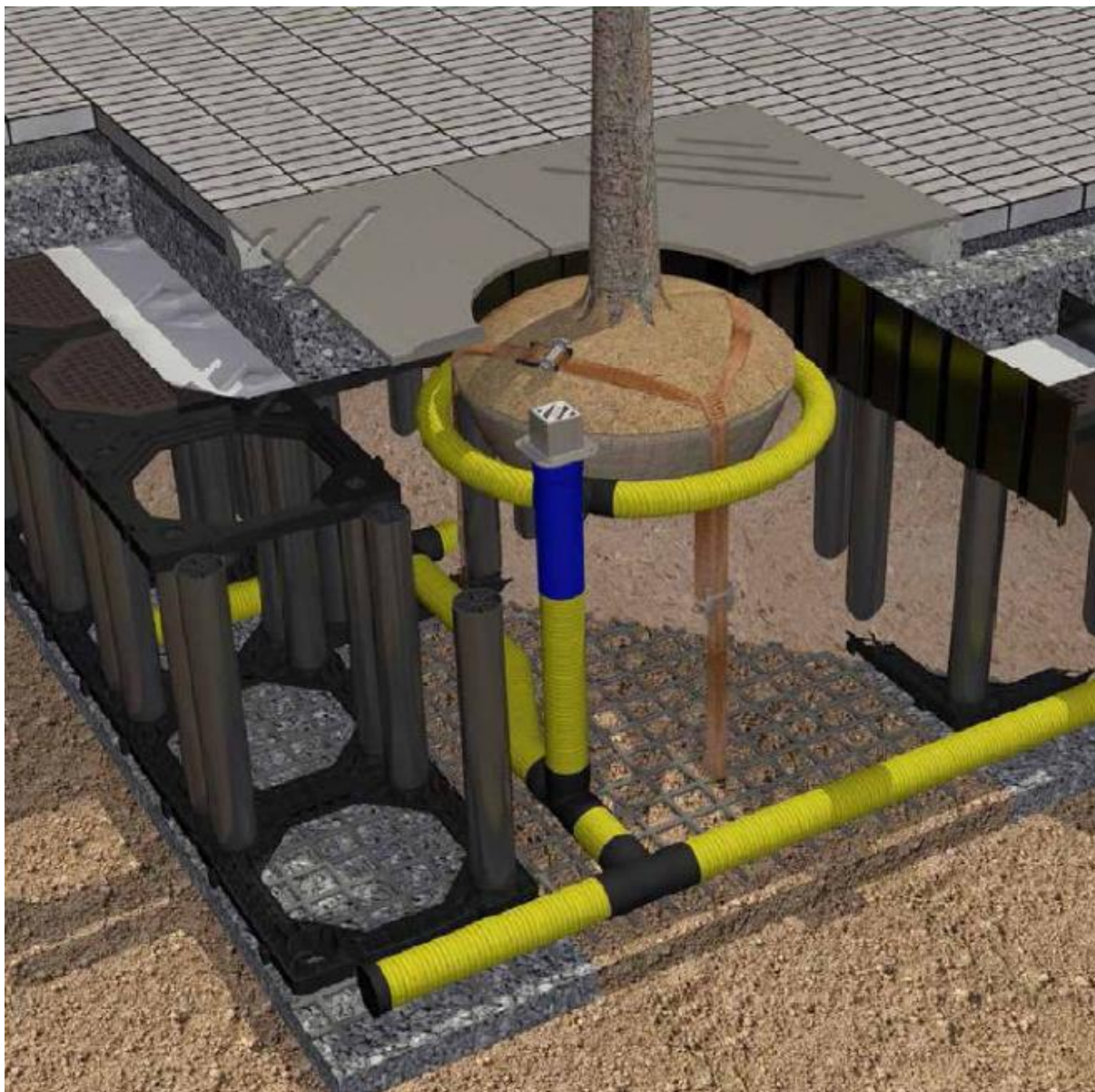
4.4 Návrhy rozvoje jednotlivých vegetačních prvků a rozvoje systému veřejné zeleně

4.4.1 Stromy

1. Pro výsadbu stromů v ulicích a na veřejných prostranstvích v centru města Brna, kde převažují zpevněné plochy a ztuhlé půdy, je vhodné použít tzv. **prokořitelné buňky**. Modulární prefabrikovaný systém pod krytem komunikací umožňuje vytvořit velký objem lehce ztuhlé půdy pro zdárný rozvoj kořenů, zabezpečuje lepší přístup pro vodu a půdní vzduch. Strukturální prokořitelné buňky zajišťují stabilitu pro pokládku krytů komunikací a chrání je před poškozováním kořeny. **Systém prokořitelných buněk poskytuje velmi efektivní zásobárnu srážkové**

vody, má velkou kapacitu pro zadržování přebytečné srážkové vody (+/-25%). Systém je vhodný pro všechna dopravní zatížení. Modulární systém je flexibilní, protože rámy nemusí být vzájemně spojené. Stromy získávají potřebný prostor pro kořeny a navazující plocha v okolí stromů se stává využitelnější. Prokořitelné prostory, vhodné pěstební substráty, provzdušňovací a závlahové sondy, ochranné prvky v okolí stromu a další tzv. vylepšující opatření jsou spolu s **následnou kvalitní udržovací péčí předpokladem dlouhodobé prosperity stromu.**

Při výšce prokořitelného prostoru 80 cm a nutné výměře plochy pro strom 8 m² se cena realizace pohybuje kolem 70 000 Kč/strom. S ohledem na výši investice je vhodné prokořitelné buňky používat jen do míst, kde nedojde ke střetu s inženýrskými sítěmi.

Obr 17 Ukázka prokořitelného prostoru

2. K novým výsadbám využívat stromy s potenciálem adaptovat se na klimatické změny. V současnosti je třeba zkoušet v intravilánu města nové kultivary, snášející extrémní vlnění teplot, nedostatku vody a tolerantní k posypovým solím a zadláždění.

3. V rámci správy a údržby zeleně usilovat o co nejvyšší diverzifikaci druhové a věkové struktury dřevin ve městě.

4. Návrhy výsadby v ulicích, kde jsou omezené prostorové podmínky nelze paušalizovat. Vždy musí být individuální podle charakteru uličního prostoru a musí být vytvořen zahradním architektem ve spolupráci se správcem zeleně, který dále bude zajišťovat údržbu daného vegetačního prvku. V uličních prostorách je možné pracovat hlavně se stromy s úzkými korunami, využívat pnoucí dřeviny na konstrukcích nebo keře na kmínku (dřín, ibišek, šeřík).

5. Zvýšenou péči věnovat mladým výsadbám stromů - důsledně a systematicky provádět výchovné řezy, zavčas odstraňovat kotvení a péčí o výsadbové mísy zabránit poškození báze mladých stromů.

4.4.2 Keře

1. Péče o keřové výsadby musí vycházet ze standardu SPPK A02003:2014.

2. Tvarovací řezy keřů provádět v období růstové fáze, která nastává v květnu a v září. Radikální řezy (průklest a zmlazení) nesmí být prováděny v letních měsících.

3. Zmlazení keřů těsně nad zemí provádět pouze u skupin s výraznou aktivitou bazální obnovovací zóny (z běžně pěstovaných druhů např. *Rosa rugosa*, *Spiraea douglasii*, *S.japonica*, *S.salicifolia*, *Symphoricarpos spp.*). U většiny keřů preferovat průklest (prosvětlování) rostlin, kdy je odstraňována pouze část rostliny

4. Z plošných výsadeb keřů zavčas odstraňovat náletové dřeviny. Předpokladem jsou alespoň minimální dendrologické znalosti pracovníků, provádějících údržbu.

5. Zvýšit zastoupení **popínavých dřevin** – tyto dřeviny využívat především v místech, kde není dostatek prostoru pro jiné typy vegetačních prvků.

Obr 18 Nálety ve výsadbách na ul. Benešova

Obr 19 Konstrukce pro popínavé dřeviny u štítu panelového domu na Praze 6

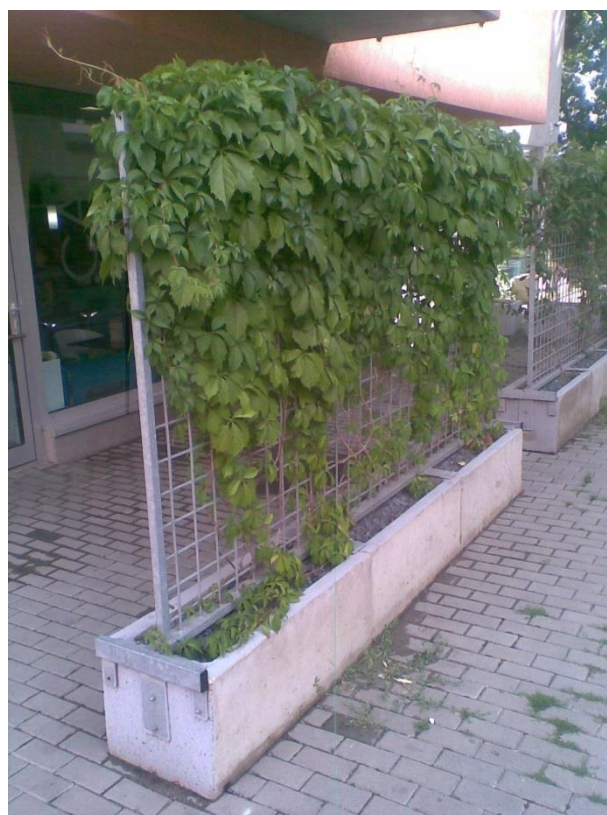
Obr 20 Popínavé dřeviny v areálu nemocnice u sv. Anny

Obr 21 Konstrukce na ulici Sportovní

Obr 22 Popínavky na sloupu MHD na ulici Hlavní

Obr 23 Popínavky na konstrukci na ul. Vídeňská

4.4.3 Záhony

1. Záhony mají ve veřejné zeleni své místo, jejich množství a charakter musí odpovídat významu plochy a finančním možnostem správce.

2. Všechny typy záhonů vyžadují pravidelnou péči, která je specifická vysokým požadavkem odborných znalostí na pracovníky, kteří ji provádějí.

3. VZmB má největší zkušenosti se zakládáním a údržbou širokého spektra typů záhonů a může být odborným konzultantem pro jednotlivé správce v MČ.

4. Počítat s tím, že se typy záhonů včetně technologií a sortimentu budou stále měnit. Správce zeleně musí sledovat aktuální trendy.

Obr 24 Záhon v pásu mezi chodníkem a komunikací je atraktivní náhradou za travnatý pás, vyžadující pravidelné kosení – ul. Kounicova

Obr 25 Trvalejší záhon jako podsadba aleje na ulici Jamborova

4.4.4 Travnaté plochy

1. Při údržbě travnatých ploch je nejdůležitější **přizpůsobit technologii aktuálním klimatickým podmínkám**. Měla by platit zásada nekosit travní porosty, když teploty dosahují nad 25°C. Termín a četnost kosení by měl kopírovat vývoj trav, které mají největší nárůst na přelomu května a června a pak v září. V souladu s normou „Rozvojová a udržovací péče o vegetační plochy“ je třeba rozlišit kategorie trávníků a minimální výšku seče u parterového 2 cm, parkového 3-4cm, sportovního 3,5 – 4 cm a krajinného 6-10 cm. Protože většina trávníků v ulicích i parcích má charakter krajinného trávníku s doprovodem bylinné vegetace, měla by pro většinu trávníků být minimální výška seče 6-10 cm. Výjimku tvoří plochy intenzivně využívané jako dětská hřiště, sportoviště či skutečně parterové trávníky. V případě sečení přerostlé trávy je třeba pokos provést postupně vícekrát.

2. Při sečení obecně nesmí docházet k poškození odnožovacích částí rostlin. Tento požadavek je vztažen i na práci se strunovými sekačkami.

3. Uplatňovat mozaikovou seč a používat různé technologie podle podmínek stanoviště a charakteru travnatého porostu. Například sběrem posečené trávy se lze zbavit plísní, zvýšené koncentrace živin i vlhkosti, která podporuje především ruderální druhy. Mulčování by mělo být voleno jako hnojení, protože mulčování způsobuje zvyšování dusíku. U travinobylinných společenstev obecně platí, že méně živin zvyšuje biodiverzitu a rozmanitost a tedy je vyšší i resilience společenstva.

4. Nepoužívat nebo minimalizovat použití umělých hnojiv a herbicidů. K výživě většiny parkových trávníků stačí provést 1x ročně mulčování. Do běžných technologií údržby travnatých ploch naopak zavést provzdušňování trávníků.

5. Zvýšit podíl bylinných trávníků a květnatých luk, používat mozaikovou seč.

Obr 26 Příklad odstupňované péče travnaté plochy – areál IGA Berlin

Obr 27 Kontrast pravidelně koseného trávníku a květnaté louky – Brno park Pod plachtami

4.5 Rozvoj systému

Další rozvoj systému zeleně města Brna je v kompetenci územního plánu. V Brně zahájila v roce 2016 činnost příspěvková organizace Kancelář architekta města (KAM), která je odborným koncepčním pracovištěm zaměřeným na urbanismus a architekturu veřejných prostranství.

KAM pracuje na přípravě územního plánu, tvorbě kultivovaných ulic, náměstí a parků, na přípravě urbanistických a architektonických soutěží a na aktivním zapojování veřejnosti do plánování a rozhodování při tvorbě města.

V současné době mění se klimatu a zvyšujících se nároků na kvalitu veřejného prostoru je jedním z úkolů správců zeleně zkoušet a propagovat nové trendy zakládání a údržby jednotlivých vegetačních prvků. Podmínkou zavádění těchto trendů je **osvěta a informovanost** široké i odborné veřejnosti, pro kterou by mohly být nové a méně intenzivní postupy zakládání a údržby zeleně nepřijatelné. Příkladem mohou být extenzivně udržované plochy tramvajových kolejí, kdy sám správce považuje za ošklivé pokusné štěrkové plochy se sukuletními a suchomilnými bylinami.

Obr 28 Extenzivní kolejíště Pisárky

Obr 29 Detail rostlin extenzivního kolejíště

Obr 30 Intenzivní zavlažovaná plocha kolejíšť v Pisárkách

Obr 31 Zelená střecha a popínavé dřeviny v ulici Kopečná – pro část veřejnosti může být příliš „divoká“

4.6 Závěrem

Zpracovaná "Koncepce správy, údržby a rozvoje veřejné zeleně na území Statutárního města Brna" je nejen podkladem pro výkon činnosti a další práci jednotlivých správců zeleně, ale i významným dlouhodobým podkladem pro vedení Statutárního města Brna. Jako zpracovatelé Koncepce předpokládáme, že výsledný návrh je věcný a odborně správný, a tudíž bude přijatelný pro zastupitele napříč politickým spektrem, bez ohledu na politickou příslušnost. O zelené Brno máme nepochybně zájem všichni.

Pro následnou závaznost by měla být tato Koncepce projednána a odsouhlasena v orgánech Statutárního města Brna (RM, ZM). Na jejím základě budou nově definována pravidla péče o zeleň i pravidla financování této péče.

Návrh změn v kompetenci je z hlediska zpracovatele Koncepce logický a dává základ k diskusi o tom, kdo se v budoucnosti bude o jednotlivé plochy starat. To už ovšem musí být přímo spojeno se systémem financování péče o zelené plochy. Některé možnosti jak systém péče a financování zeleně nastavit a vyřešit Koncepce naznačuje, ale je to téma, které musí být následně detailně dořešeno s jednotlivými městskými částmi a dalšími správci.

Velmi důležitou částí Koncepce je nutnost zabezpečení chybějících podkladových materiálů pro evidenci a následné zajištění odborné péče o zeleň jednotlivými správci. Alarmující je např. skutečnost, že třetina oslovených správců nedisponuje žádnými podkladovými materiály pro správu a údržbu. Chybí např. rozvojové plány a koncepce, profesionálně zpracované pasporty zeleně, na jejichž základě lze vyčíslit nákladovost periodicky se opakující údržby ploch zeleně, chybí inventarizace dřevin vypovídající o stavu stromů z hlediska jejich provozní bezpečnosti atd. Na základě tohoto zjištění je třeba chybějící podkladové materiály, zpracované na odborné a technicky odpovídající úrovni, jednotlivými správci za pomoci Statutárního města zajistit.

Je třeba si uvědomit, že správa a údržba zeleně je vysoce odborná činnost, přinášející užitek a komfort života nám všem. Vegetační prvky nemohou pouze žít a přežívat, musejí být udržovány kvalitně, efektivně, kontinuálně a s vizí pro budoucnost. Při péči o vegetační prvky musí být současně reagováno na probíhající klimatickou změnu, která výrazně ovlivňuje stav vegetace, a bohužel i nutnou péči prodražuje.

V neposlední řadě je úkolem správce zeleně diferencovat plochy veřejné zeleně ve městě tak, aby v nich byly zastoupeny jak intenzivně zahradnický udržované plochy, tak "divočina", což jsou plochy, na kterých budou převažovat samovolné přírodní procesy s větším výskytem volně žijících živočichů a přírodních prvků s pestrými druhovou rozmanitostí.

Nezbývá nám než konstatovat, že zahradnická profese a údržba zeleně spočívá v pokorné službě oběma světům - světu lidí i rostlin. Je z převážné části o "malé" práci s velkým významem a přínosem. Celková dosažená úroveň údržby zeleně a dojem z ní záleží často na detailu a pečlivém provedení konkrétního zásahu ve správnou dobu.